

Grönområdesplan för Luruddens tomtförening 2014-2023

Fältarbete utfört av Katrine Andersson Skogsstyrelsen

LuruddensTomtägarförening
c/o Göran Berggren
Vidargatan 5
113 27 STOCKHOLM

Grönområdesplan på Lurudden

Föreliggande grönområdesplan över skogsmarken på Lurudden, Helgö-Bona 4:1 gäller för tiden 2014-2024. Fastigheten ligger i Ekerö kommun och är belägen på Helgö söder om Ekerön i sjön Mälaren.

Fastighetens målsättning

Det övergripande målet med förenings skogsinnehav är att tillgodose behov av områden för närrekreation och bevarande av befintliga natur- och kulturvärden. På Helgö finns goda möjligheter att skapa mycket fina varierande skogsmiljöer för samfällighetens medlemmar och naturens mångfald. En rekreationsskog har med fördel en variation av flera trädslag i olika ålder och gärna med en större andel lövträd och tall. På Helgö är redan tallarna och ädellövträden (eken) karaktärsträd och ger området extra höga värden. Det finns också en hel del hassel som med viss skötsel kan bilda fina hassellundar.

Rekreativsmål

Det är svårt att ge en generell beskrivning på vad som kännetecknar den perfekta skogen i anslutning till ett tomtområde. Värde av upplevelsen anses dock öka med trädens ålder och med minskande stamantal samt att det finns, som på Lurudden, en stor andel lövträd. Området bör också utgöra en rik livsmiljö för områdets växt- och djurliv, erbjuda möjligheter för bär- och svamplockning och ge skydd mot insyn, vind och luftföroreningar. Därför bör man bruka skogen småskaligt och endast i nödfall avverka större sammanhängande ytor.

Skötselstrategi

Inom skogsområdena bör skogsskötseln vara aktiv men ytterst varsam och följa grönområdesplanen. Stora förändringar av skogen bör undvikas och inriktningen bör vara att alltid använda skonsamma avverkningsmetoder för att minimera eventuella markskador. Detta är mycket viktigt på Lurudden, Helgö då det finns många fornlämningar. Vid stormfällningar tas försiktigt barrvirke bort som överstiger 5m³/ha. Skogsskötseln bör anpassas efter hur

skogen används av föreningens medlemmar och ha som mål att vara funktionell för så många de olika brukargrupperna som möjligt.

På Lurudden måste också stor hänsyn tas till kulturlämningarna och den långa strandlinjen. Det är därför mycket viktigt att man inte avverkar stora ytor och inte nära vattnet då Mälaren är vattentäkt för en stor del av Stockholm. Träden i kantzonen saktar ner markvattnet, fångar upp farliga ämnen som kvicksilver och hindrar näringsläckage ut i vattnet.

Med tanke på detta och vad som åtgärdats tidigare föreslår jag följande åtgärder.

Avdelningsbeskrivning

Beskrivning av avdelningar med långsiktig målsättning och förslag till åtgärder i c:a 10 år:

Avd 1. Området har endast enstaka träd kvar efter installationen av VA. Här bör ett fint bestånd av al, ask, björk och pil kunna skapas. Ingen ytterligare avverkning av stora träd bör ske i detta område. Eventuellt kan enstaka grenar som hänger över sjöstugan avlägsnas.

Åtgärd: Røj försiktigt i de uppväxande trädgrupperna och prioritera trädart enligt ovanstående. Røj bort asp till förmån för de övriga och för att den kan bli högvuxen. Spar små grupper med buskar och årsskott av al, sälg, björk och asp för det strandnära djurlivet.

Avd 2. Ett nu lövträdsdominerat tidigare betat område med karaktären av naturskog och lövskogslund. I området finns enstaka mycket gamla tallar med mycket höga naturvärden. Det växer också en hel del ädellövträd såsom ask och lönn. Runt udden slingrar sig en fin gammal promenadstig. Då få eller inga åtgärder gjorts på lång tid bör området även fortsättningsvis undantas från större ingrepp.

Åtgärd: Mycket försiktig røjning längs stigen (1-2 meter på var sida) för viss utblick över vattnet och bättre framkomlighet. Frihugg de gamla tallarna så att inga träd växer in i deras kronor. I luckor finns en del askföryngring, av dessa unga träd kan med fördel utvalda exemplar gynnas av lätt manuell røjning med grensax i liten yta runt askskottet.

Avd 3. Öster om det stora fornlämningsområdet ligger denna yta med blandskogskaraktär.

Åtgärd: Avverka granar som växer in i kronorna på andra träd. Faller eller dör stora granar røj fram lövträd som ersättning. Låt gärna hela eller delar av fallna stammar ligga kvar på marken för den biologiska mångfalden. Försök på lång sikt få området mer tall- och lövskogsdominerat.

Avd. 4. I detta område finns både bördiga partier med hasselbuketter och karaktär av hassellund och inslag av asp, björk och gran. Samt höglänt bergmark med tall. En stor del av området ligger relativt högt och utsikten är

tilltalande. Även här har nu granen börjat ta plats. Något som kommer göra området mörkare och markfloran artfattigare på sikt. I den smala norra delen av området finns många höga granar som kan vara svåra att ta bort. När de dör bör man låta lövträd ersätta dem. Gärna ek eller lönn som redan finns i området.

Åtgärd: Låt de tallar, lönnar, björkar, stora aspar och hasselbuketter som finns stå kvar. Røj bort små granar och gynna alltid lövträd. Granar som växer tätt intill och in i andra trädskronor tas bort. Røj och gallra bland de unga asparna så att en glesare grupp skapas. De kommer då bilda en frisk och stadig grupp. Avverka gärna alla de medelålders granar som finns i områdets centrala del. Detta kommer gynna hasselbuketter och lövträden. Området blir ljusare och lundkaraktären starkare med rikare markflora som följd. Att lämna en eller ett par avverkade trädstammar på marken är alltid bra för insekter och fåglar. Välj helst olika trädslag för variation och mångfald.

Avd 5. Längs vattnet genom området går den mycket naturskönt belägna stigen upp mot tomtområdets västra del. Här har regelbunden røjning skett för utblick över Bockholmssundet och skapat en parkliknande karaktär. Buskskikt saknas nästan helt. På stigens norra sida finns många fina tallar, en del ekar och andra lövträd. Här märks mycket tydligt att tall och ek ger Lurudden dess karaktär. Granar börjar dock växa upp i kronorna på både tall och ek och beskoga små gläntor.

Åtgärd: Vid røjning söder om stigen spar enstaka utvalda skott av rönn, sälk och al. Försök skapa *enstaka* små täta dungar. Norr om stigen bör alla granar som växer in i kronorna på stora tallar, ekar och sälk tas bort. Även små granplantor kan röjas bort för att behålla den ljusa luftiga miljön och gynna markfloran. Täta bestånd av unga tallar bör glesas ur för att träden ska bli livskraftigare. Samma sak med grupper av unga björkar. Lämpligt område för røjning sträcker sig från stranden och 10-15 meter ovanför stigen. Skulle den stora sälgen vid vändplanen falla spar gärna någon av stammarna liggandes på marken.

Avd 6. Området strax öster om ångbåtsbryggan. Delen söder om vägen kan idag uppfattas som igenväxt och vildvuxen. Norr om vägen har en avverkning skett och endast enstaka vuxna träd lämnade. Viss för yngning av ek finns nu i buskskiktet och den bör gynnas. Trädslagen är övervägande lövträd med ett stort inslag av fågelbär (körsbär). Vid vattnet växer mer al och asp.

Åtgärd: Spara alarna vid sjökanten och røj även fram unga exemplar av de skott som växer upp för att säkra trädkontinuiteten vid vattnet. Fågelbär och asp kan med fördel gallras lätt på båda sidor av vägen för att få fram stadiga friska träd. Spar små områden med tätare sly och unga träd för fåglar och insekter vid vattnet. Norr om vägen kan fina ekplantor friröjas försiktigt. Spar en skyddande ring av annan växlighet mot bete av rådjur.

Avd 7. I detta område dominerar tall och björk. Även enstaka mycket långsamt växande ek och gran finns. Eftersom området är högt beläget och kan vara utsatt för vind och torka bör den trädslagsblandningen hållas. Några

stora tallar och granar har nyligen avverkats. De kvarstående gamla tallarna bör inte röras!

Åtgärd: Låt gärna små granar växa i grupp som skydd för hare och småfågel men røj bort dem när de blir 3-4 meter. Stora granar som konkurrerar med tall och björk bör avverkas. Granar kan vara känsliga för hård vind och eftersom område 7 ligger högt bör även granarna som står kvar vid ledningen avverkas. Intill vägen står en mindre björkgrupp som för att gynna nära växande tallar kan tas bort. Låt istället björkskott växa upp i luckor för nästa generations träd. Även uppslag av ek bör gynnas även om de växer väldigt sakta här.

Avd 8 Detta område påverkas starkt av vattennivån i Mälaren. Al och pil är de trädslag som dominerar och har bäst förmåga att överleva i den miljön. På de lite mer höglänta partierna kan även sälg och några ädellövträd (lönn, ask) trivas. Det här området kan mycket väl lämnas utan några åtgärder. Det är många fåglar och insekter som gynnas av den täta vegetationen. Träden hjälper dessutom till med den viktiga filtreringen av dagvatten från vägen och även övrigt markvatten.

Åtgärd: Nära gränsen till den intill liggande villatomten står en sälg som hotar att falla över staketet. Fäll och låt ligga kvar på marken. Frihugg eventuellt enstaka träd mot vägen för ljus och bättre förutsättningar för kvarstående träd.

Allmänt

Mälaröarna är speciella med sina rika ädellövskogar och hassellundar. På Lurudden är även tallen ett karaktärsträd. Ek, tall och hassel tillsammans skapar ljusa luftiga artrika skogar och här finns fina förutsättningar för dessa miljöer. Det är också mycket viktigt att man inte avverkar stora ytor och nära vattnet då Mälaren är en viktig vattentäkt. Träden i kantzonen saktar ner markvattnet, fångar upp farliga ämnen som kvicksilver och hindrar näringsläckage ut i vattnet.

Delar av området är mycket bördiga där växer granar snabbt upp i luckor och under andra trädarter. För att behålla karaktären och den ljusa luftiga skogen för rekreation och utblick över sjön bör föreningen vara uppmärksam på detta. I avdelning 3 och 4 bör de stora granarna när de dör eller avverkas, därför ersättas av lövträd gärna ädellövträd. Man ska dock tänka på att små täta grupper av unga granar utgör skydd för både fåglar och smådjur, vilka också förhöjer rekreations- och naturvärdet i området. Enstaka döda träd som fallit omkull kan med fördel sparas för att öka naturvärdet. Döda stående träd sparas helst stående förutsatt att de inte utgör någon säkerhetsrisk.

Frihugga är att avlägsna träd som växer tätt intill stammen eller växer in i kronan på värdefulla äldre ofta grova träd. Ca 1 m runtom trädkronan bör det vara fritt från andra träd. Det är ofta lövträd (ex. ek och asp) och tallar som trängs på detta sätt av andra träd.

Plockhuggning är att hugga bort enstaka utvalda träd jämnt fördelat över ett bestånd. Detta görs för att göra små luckor där en ny generation träd kan gro

och för att skapa mer gynnsam miljö för kvarstående bestånd. Bortgallrade träd bör vara av olika ålder.

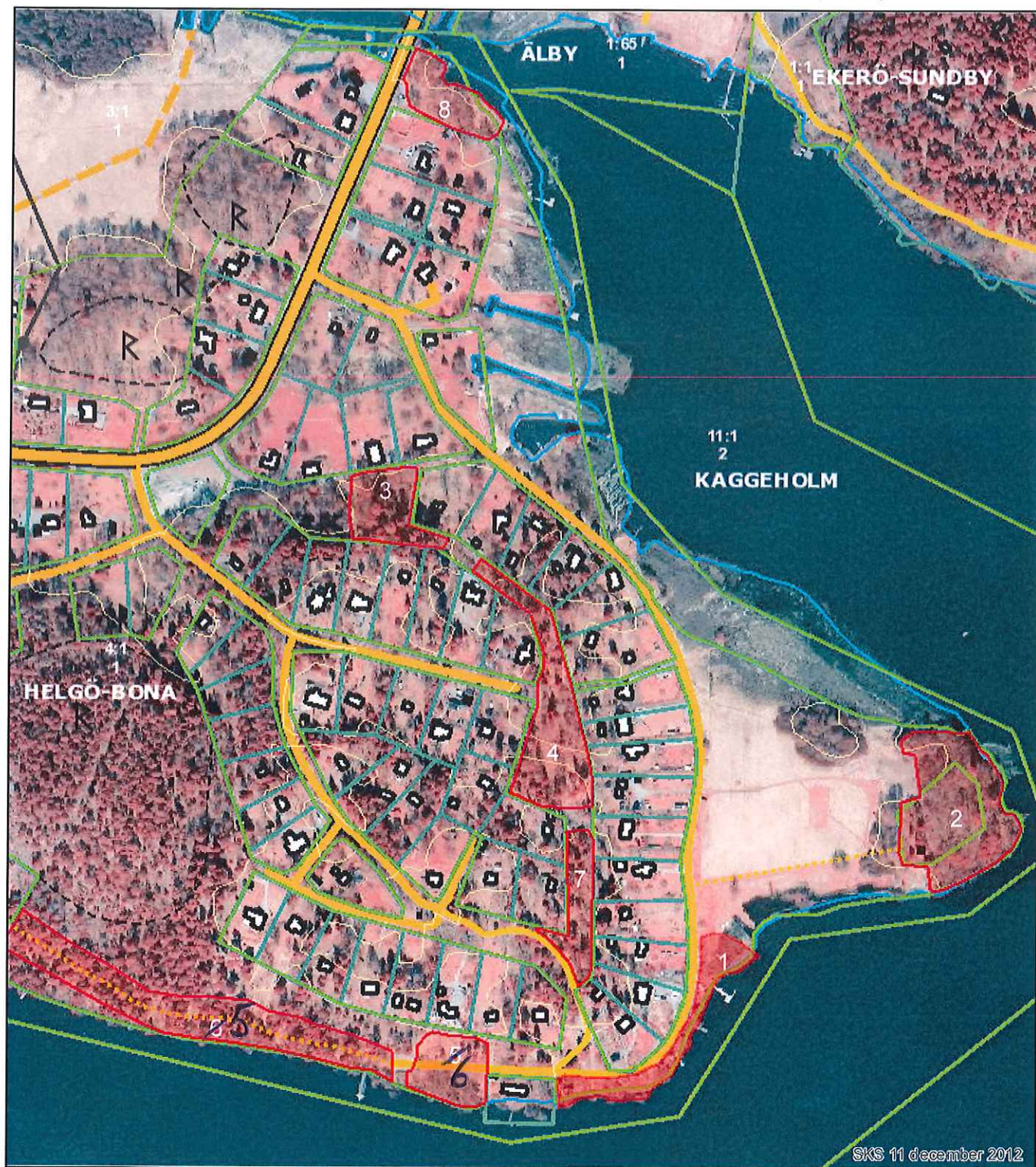
Med *ädellöv* menas ek, ask, alm, lönn, lind, bok, avenbok och fågelbär

Sly är definitionen på okontrollerat uppslag av främst asp och björk. Slyet ska inte vara grövre än att man kan avlägsna med röjsåg. En största diameter på ungefär 5 cm.

På Skogsstyrelsens vägnar

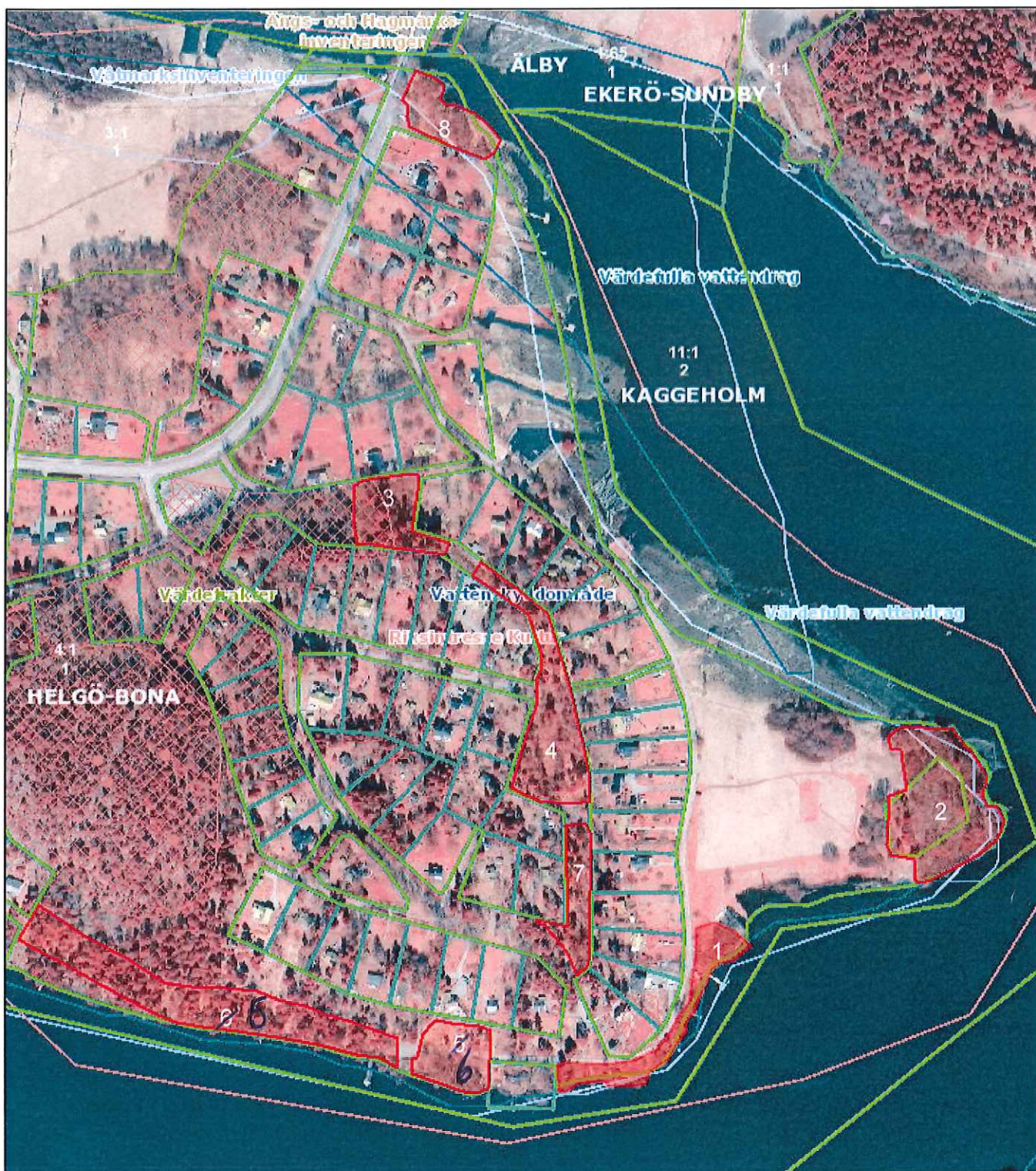
Katrine Andersson, Skogskonsulent

0 200 Meter

Ungefärlig skala
1:4 800

Kartprojektion: SWEREF99-TM
Bakgrundskartan ur allmänt kartmaterial
© Lantmäteriet 109/2037.

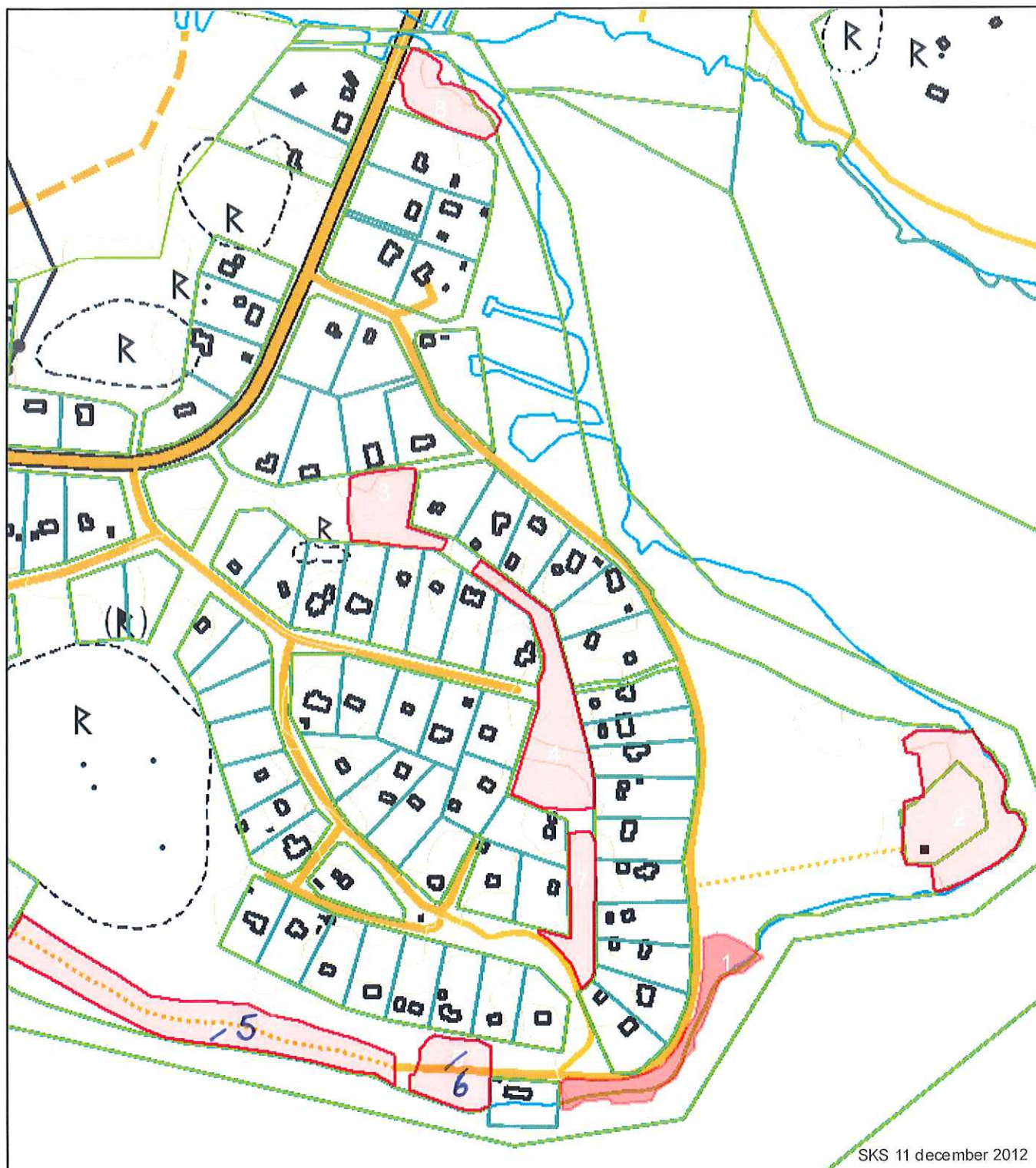
0 200 Meter

Ungefärlig skala
1:5 000

Kartprojektion: SWEREF99-TM
Bakgrundskartan ur allmänt kartmaterial
© Lantmäteriet 109/2037.

TECKENFÖRKLARING

● FMIS punkt	■ Nationalpark	□ Riksintresse Natur	□ Värde trakter
— FMIS linje	□ Vattenskyddsområden	□ Åtgärdsprogram Vitrygg	□ LST Planerade områdesskydd
▨ FMIS yta	□ Natura2000 fågeldirektivet	□ Våtmarksinventeringen	
▲ Skog och Historia Punkt	□ Natura2000 habitatdirektivet	□ Särskilt värdefulla vattendrag natur	
— Skog och Historia Linje	■ Artdatabanken	□ Särskilt värdefulla vattendrag fisk	
▨ Skog och Historia Yta	□ 500m skogszon från tätort	□ Särskilt värdefulla vattendrag kultur	
□ Myrskyddsplan	□ Ängs- och hagmarksinventeringen	□ Värdefulla vatten natur	
□ Naturreservat	□ Riksintresse Kultur	□ Värdefulla vatten fisk	

SKS 11 december 2012

0 200 Meter

Ungefärlig skala
1:4 800

Kartprojektion: SWEREF99-TM
Bakgrundskartan ur allmänt kartmaterial
© Lantmäteriet 109/2037.